

osuševalnih in vodo uravnavalnih naprav več kot polovica dotičnikov dovolila v to, da se osnuje družba, tedaj so lastniki dolžni k družbi pristopiti, če je naprava brez dvombe koristna in se ne more drugače izpeljati namenu primerno, kakor da se raztegne na zemljišča manjšine.

§. 33. Pri osnovanju tacih družeb se šteje potrebna večina glasov, če gré za osuševalne in namakalne naprave, po velikosti dotičnih posestev; če pa gré za varstvene in uravnavalne naprave, po vrednosti lastnine, ktera se ima varovati.

Pri cenitvi te lastnine se mora tudi na to gledati, koliko bo ona po dovršeni napravi več vredna.

§. 34. Za vodstvo družbe in za oskrb družbenih opravil volijo družbeniki odbor izmed sebe z nadpolovično večino glasov, ki se štejejo po §. 33.; če bi pa število družbenikov majhno bilo, izvolijo enega opravnika (opravitelja).

§. 35. Odbor izvoli izmed sebe z nadpolovično večino glasov, ki se štejejo po glavah, prvomestnika, ki ima, kakor tudi opravnik zastopati družbo na zunaj; prvomestnik in tudi opravnik se morata politiški gosposki naznaniti in v vodne bukve (§. 22. drž. postav) zapisati.

Ako se v tem primeru in v onem §. 34. ne dobí nadpolovična večina glasov, tedaj razsoja oža volitev in pri enakem številu glasov razsoja žreb.

§. 36. Ugovore, ki zadevajo volilno pravico, razsojuje politiška gosposka.

Pretres, ali se je volitev po redu vršila ali ne, je opravilo družbenega odbora in zoper njegovo razsodbo ni nobene pritožbe.

§. 37. Družba mora po predpisu §. 34. pravice in dolžnosti svojih družbenikov, ktere se tičejo podvzetja, posebno pa razmero, po kateri se bodo stroški razdelovali, kakor tudi upravo urediti z družbenimi pravili (štatuti). Ta pravila kakor tudi vsako njih preuredbo mora družba naznaniti politiški gosposki.

§. 38. Družba ima dolžnost, sosedna zemljišča na zahtevanje lastnikov proti primernemu plačilu k ustanovitnim in vzdrževalnim stroškom pozneje sprejeti v svojo zvezo, ako:

- a) je ta pot najbolj pripravna, da se ta zemljišča osuše ali namočijo, oziroma da se varstvena in uravnavalna stavba dovrši, in
- b) ako že gotova naprava ali že dodelana stavba zadostuje skupnim potrebam brez škode poprejšnjih deležnikov.

Ako pa ni mogoče sosednega zemljišča v družbeno zvezo sprejeti brez posebnih naredeb ali prenaredeb v napravi ali stavbi, tedaj mora tisti, ki hoče v družbo stopiti, vrh tega plačati tudi vse stroške za nove naredbe.

§. 39. Dopuščeno je, da se posamna zemljišča ločijo iz družbene zveze zoper voljo drugih družbenikov, ako se za posestva, ktera se hočejo oddružiti, nameravani namen ni dosegel v primernem času po dovršeni napravi, v katerem času bi se bil vspeh pokazati imel.

Če hoče iz družbe stopiti kak družabnik, ki je po svojem poznejšem sprejetju povod dal k posebnim naredbam (§. 38.), ktere so po njegovem odstopu škodljive dosegi vkupnega namena, tedaj je on, če družba to tirja, dolžen, napravo v poprejšnji stan nazaj postaviti ali pa preskrbeti, česar je potreba, da škodo odvrne.

Ako je bil posestnik, ki se loči, prisiljen družbenik, smé on tirjati, da mu družba povrne vložene doneske in da se odpravijo naprave na njegovem posestvu narejene, ki so po njegovem odstopu nepotrebne; ako se zastran tega ne zedinijo, razsoja to politiška gosposka.

Temu nasproti sme pa tudi večina, šteta po §. 33. tirjati, da se, če je to potrebno v prid vkupni napravi

za dosego svojega namena, združijo posamna zemljišča proti temu, da se izdružencem plača primerno odškodovanje.

§. 40. Večina glasov, ktera je po §. 24. državne postave potrebna k razdružbi, se šteje po določbah §. 33.

§. 41. Stroški za ustanovitev in vzdržbo vkupnih osuševalnih in namakalnih naprav se razdeljujejo na družbenike po meri določeni po pravilih ali posebnem dobrovoljnem dogovoru. Kedar se dobrovoljni dogovor zastran mere, po kateri naj se stroški razdelé, ne more doseči, razsodi to politiška gosposka na podlagi zvedenih mož. Pri tej razsodbi se je ravnati po velikosti v vodno napravo privzetih zemljišč, in če bi ta od naprave precej različne koristi imela, po razdelitvi v razrede s primerno večimi in manjšimi doneski.

§. 42. Stroške za vkupne varstvene in uravnavalne vodne stavbe plačujejo, ako se ni določilo po posebnih postavah, pravilih ali po dogovoru drugo merilo, dotičniki po razmeri koristi, ktero imajo, ali po velikosti nevarnosti, ktera se odvrča, ali kolikor se deležnosti na teh podlagah ne dá zvedeti, po vrednosti dotičnih posestev in naprav. Ako se dotičniki ne morejo med seboj porazumeti, razsoja to pristojna politiška gosposka na podlagi izreke zvedenih mož.

§. 43. Ako so občine ali vasi v družbi, morajo one skrbeti, da se skupaj spravi donesek, ki jih zadeva po razmeri §§. 41 in 42.

§. 44. Zastali doneski k skupnim osuševalnim in namakalnim napravam, k varstvenim in uravnavalnim stavbam se iztirjujejo na prošnjo družbe po politiški posilni poti.

§. 45. Ali naj se v tistih primerih, ko so vasi in polja podvržena ponavljajočim se povodnjim ali drugemu poškodovanju po vodi, ustanovi vodna družba brez ozira na to, ali dotičniki v to dovolijo ali ne, ali naj se drugače skrbi za to, da se napravijo take stavbe posebno po doneskih in posojilih iz deželnih ali občinskih pomočkov — to se določuje za vsak primerljaj posebej po deželnem postavodavstvu.

§. 46. Isto tako izide posebna deželna postava zaradi osuševalnih in namakalnih, potem uravnavalnih naprav zastran obdelovanja ljubljanskega močvirja.

(Dalje prihodnjič.)

Šolske stvari.

Letošnja šolska poročila.

C. k. vadnica v Ljubljani, sklenjena z učiteljskim izobraževališčem.

Ker so „Novice“ že govorile o glasovitem Gariholdijevem spisu, ki je na čelo postavljen temu „Jahresberichtu“, zato v sami učilnici še poročamo, da je učiteljskih pripravnikov bilo v 3. razredu 9, v 2. 18, v 1. pa 13, tedaj skupaj 39; med vsemi temi sta bila le dva Nemca, toraj dosti, da je učni jezik večidel bil — nemški; — učencev je bilo v štirih razredih 232, in sicer: Slovencev 162, Nemcev 64 (??), Lahov 6.

Erster Jahresbericht der k. k. Bildungsanstalt für Lehrerinnen zu Laibach.

Ce začasni ravnatelj c. kr. izobraževališča (preparandije) za učiteljice ni hotel samo v slovenskem jeziku poročati o tem tudi za Slovence jako važnem, novem in zlasti njim namenjenem zavodu, vsaj toliko je bilo pričakovati, da sporoči v obeh jezikih, da bi ga bili razumeli vsi stariši, katerih hčerke so učenke v tej šoli, in drugi, vsaj se imenuje to sporočilo prvo o novem učilišču. A še tega ni! — Poročilo pred vsem

pripoveduje ustanovitev tega zavoda, potem navaja učiteljestvo ter naznanja učno osnovo. Predpisani predmeti so bili: krščanski nauk, nauk o izreji in podučevanju z djanskimi vajami vred, učni jezik, računanje in zemljo-merstvo, prirodo-pis, naravoslovje, zemljepisje, zgodovina, gospodinjstvo, francoščina, lepopisje, ročno risanje, petje, klavir, telovadba, ženska dela. — Prostovoljna predmeta sta: angleščina in drugi učežni jezik. — Učenk se je v 1. razred vpisalo 42, do konca leta jih je ostalo 39, večidel Ljubljancank. Državnih ustanov po 50 gold. je 23 učenk vživalo. Za 1873. l. se odpre 2. razred.

Prva mestna Arazredna ljudska šola pri sv. Jakobu v Ljubljani.

Letno poročilo te šole pričenja spis, v katerem g. ravnatelj Praprotnik starišem priporoča, z domačo izrejo podpirati šolo, ter nekoliko govori o nepazljivosti in neubogljivosti otrok. Ta spis, s prijazno besedo posebno starišem namenjen, kakor tudi končna razvrstitev učencev po njihovem šolskem napredku sta pisana v slovenskem jeziku, vsa druga naznanila v obeh jezikih. — To šolo je obiskovalo 428 vsakdanjih in 95 nedeljskih učencev.

Druga mestna Arazredna ljudska šola v Ljubljani.

Vvodni spis ima naslov: „Domača izreja in njeni nasledki za prihodnost“ in „Die Erziehung im elterlichen Hause und deren Tragweite für die Folge“ — spisal ravnatelj L. Bélar. V obeh jezikih so pisana tudi druga naznanila, v slovenskem pa razvrstitev vsakdanjih učencev po napredku, med katerimi je bilo 426 Slovencev, 37 Nemcev, 11 Lahov in 1 Hrvat. Nedeljskih učencev je bilo 289.

Poročilo štirirazredne šole v Kranji.

brez vvodnega članka naznanja le šolske prednike in učitelje, izvestje iz šolskega dnevnika in šolske dobrot-nike. Vsakdanja šola je imela učencev 140 in učenk 108; nedeljska pa 54 učencev in 60 učenk.

Štirirazredna ljudska šola c. k. rudnika v Idriji.

Letno poročilo te šole v nemškem jeziku objavlja osnovo idrijske šole za 1811.—12. leto za francoske vlade. V slovenskem in nemškem jeziku tiskana nazna-nila kažejo 489 vsakdanjih in 142 nedeljskih učencev, in učenk. Pohvaliti moramo poročilo, da učenci tukajšnje šole so letos nalovili 18.520 kebrov in 176.447 metuljev, sadnemu drevju in sadežem sploh škodljivih. Ako je bilo med temi metulji — pravi ravnatelj — polovica babic, vsaka babica pa znese 150 do 200 jajčic, pokon-čanih je bilo po tem načinu gotovo 17 milijonov gosenic. Očitna taka poročila o tej zadevi rodijo gotovo dober sad, ker dajejo drugim ljudskim šolam lep izgled, naj tudi one praktično izvršujejo, kar se v šoli z besedo razlaga o škodljivosti omenjenega mrčesa.

Štirirazredna šola v Črnomlju.

Ravnatelj gospod Anton Jeršinovec v vvodnem članku starišem prav gorko prigovarja, otroke pridno pošiljati v šolo. — Učencev in učenk je štela v vsakdanji šoli 404, v nedeljski pa 136, skupaj toraj 540.

Nunska dekliška ljudska šola v Ljubljani.

Gospé nune Uršulinke oskrbujejo dve ljudski de-kliški šoli s šestimi razredi; ena se imenuje vnanja, ena pa znotranja. — Vnanja, to je, ona, ktero sme obiskovati vsaka deklica, je konec leta štela 857 učenk; prvi razred se je podučeval v treh sobah, drugi in tretji pa vsaki v dveh, viši niso bili razdeljeni, menda

zarad pomanjkanja sob, ker v 4. razredu je bilo 153 učenk. Med njimi je bilo 36 Nemk, 3 Čehinje in 4 Lahinje; po veri bile so vse katoličanke. — Notranja šola, to je, tista, ki jo obiskujejo deklice, ki so ali v popolni oskrbi in izreji v samostanu, ali pa le čez dan ostajajo v njem, je štela 161 učenk, med njimi je mnogo mnogo tujk skoro iz vseh avstrijskih dežel iz slovan-skih, nemških, laških in ogerskih krajev. Razun dveh, ki ste nezedinjeno-grške vere, so bile vse katoličanke. Kdor nasproti „Tagblatt-u“, ki je tudi že svoj hudobni jezik brusil nad to šolo, vé ceniti trud častitih učiteljic in vspeh njihovega truda, ta prizna, da se je tej izvrstni šoli prav po zaslugah podelila pravica javnosti v smislu 72. §. šolske postave. To priznanje je učitelji-cam djansko dala tudi izpraševalna komisija za učitelje ljudskih in meščanskih šol, ker je štiri učenke nunskih šol, ki so se dale izprašati pri njej, potrdilo s častnim spričalom šte. 2. — Po vsem toraj ni čuda, da nunske šole ne le Ljubljanske, ampak tudi Loške, od katerih nismo dobili letnega poročila, vživajo splošno za-upanje. Čem bolj liberaluhi udrihajo po samostanskih šolah in zavodih, tem več učenk in rejenk dobivajo. Učiteljicam nunam največe plačilo daje vesela zavest, da s tolikim vspehom delajo za omiko in krščansko izrejo ženske mladosti. — Konečno pristavljamo le še to željo, naj bi častite gospé prihodnje leto tudi v slo-venskem jeziku izdale svoje „letno poročilo“.

Letno sporočilo čveterorazredne ljudske šole v Ljutomeru na Štajarskem.

Zanimivo je to sporočilo že potem, da je menda prvo slovensko na Štajarski zemlji. Gosp. nadučitelju J. La-pajne-tu, ki je lani iz Idrije prišel v to šolo in je rav-natelj njen, gré zasluga o tem. Poročilo se pričenja s „zgodovinskimi črticami o Ljutomeru in njegovi okolici“. Popis, sicer kratek, ker na tem mestu ni mogel obširen biti, ima mnogo zanimivih drobtinic. Poleg 4 učiteljev za navadne nauke ljudskih šol učijo trije duhovni go-spodje veroznanstvo. Učni jezik je slovenski; nemščina je v 3 viših razredih učni predmet. Učencev v 4 raz-redih je bilo 215, učenk pa 165, tedaj skupaj 380.

Národne stvari.

Na adresu „Slov. Nar.“

Poslednje „Novice“ so s člankom „Pred volitvami“ dregnile v sršenovo gnjezdo.

Skoro da celi „Slov. Nar.“ je poln „odprtih pisem“, „odgovorov“, „naznanil“, priporočil itd.

Prvi prične kolovodja g. dr. Razlag s pismom: „Gospodu dr. Jan. Bleiweisu“, v njem pa omenja tudi g. dr. Coste in g. Lésarja. „Novice“ samim tem trem gospodom prepuščajo zavrnuti g. dr. Razlagovo su-mičenje.

Drugi sebi hvalo poje in na druge žolč razlija g. dr. Vošnjak v „odprtem pismu Novicam“.

Pomena besedic „doslé ustanovnik“ g. dr. Voš-njak ni razumel, ker ni bral med vrsticama, da je slé njen razpornik. Od njegovega prihoda v Ljubljano se datuje plamen razdora v Matičnem krogu; njegovo popred bolj krtinsko rogoviljenje za „Narodovo“ tiskar-nico je stopilo v listu od 2. julija očitno na dan z onim pamfletom, ki je dal bralcem „Novic“ znani povod viharu seji v Matičnem odboru.

O lastni hvali so že zadnje „Novice“ povedale stari pregovor. — Da so trije spisi o „Slov. Štajarju“ v Matični omari, to sami vemo iz Matičnih poročil in vsi bralci „Nov.“ to vedó z nami; al kaj je hotela z njimi, ker noben oddelek ni dovršen in Bog vedi, ali bode kedaj?